

## בבא מציעא כה

משה שווערד

### פורים תשפ"ד

#### סעודת פורים

ודע, כי אף שלא נהגו לעשות עיקר הסעודה בשחרית וכדברי המ"ב (סק"ח בשם תה"ד) שעסוקים במשלוח מנות, מ"מ עפ"י קבלה<sup>26</sup> צריכה להיות סעודת פורים בשחרית דווקא, לכן נכון<sup>27</sup> למי שהיכולת והזמן בידו להרבות גם בסעודת שחרית בבשר<sup>28</sup> ויין ונרות דולקות ולכוון לצאת בה ג"כ ידי חובת סעודת פורים.

תרפ"ח אות ט"ז. 26. א"ר בשם שלי"ה הק' מובא בפמ"ג א"א סק"ה "המשובח מי שעושה סעודה בשחרית" וסיים הפמ"ג וכן אני נוהג, ובכה"ח סקכ"ג בשם סידור הרש"ש "ליזהר ולהזדרז לעשות הסעודה אחר תפלת שחרית לכמה טעמים" וכו' עיי"ש עפ"י הסוד. 27. בליקוטי מהרי"ח בשם ס' כסא רחמים שכן נהג הגר"א זי"ע וכן נהג רבו בעל ייטב לב זצ"ל מסיגוט ואף כי מדינא די בסעודה אחת בפורים כדלקמן מ"ב סקט"ו, מ"מ נכון לישוב שוב בסעודה לפנות ערב כדלעיל הערה 25, וכ"ה בלקט יושר מנהגי בעל תרה"ד ומשמרת שלום שם. (28) אמנם באור"ח – ספינקא סק"ד מביא בשם ס' יפה ללב "דמנהגם לאכול ליל י"ד ובוקר י"ד אחר תפלת שחרית מאכלי חלב וגבינה מפני התורה שנמשלה בו והדר קבלוה בימי אחשוורוש וביצה מבושלת כבליל פסח דביקש המן לקעקע ביצתן של ישראל והוא לשון ביעא דבעי רחמי ופרקינן", וכל הלבבות דורש ה'. 29. ובערוה"ש ס"י רמ"ט סעי' ז' שיתחילו בסעודה קודם חצות,

#### מאכלי סעודת פורים

##### מנהגי אכילה בפורים

ז. שם: י"א שיש לאכול מאכל זרעונים בפורים זכר לזרעונים שאכל דניאל וחביריו בפורים. ובמ"ב (סקי"א) דאוכלים זאת כלילה הראשונה. ויש<sup>37</sup> אומרים שלאו דווקא כלילה אלא ה"ה בסעודת היום.

ונוהגין לאכול תבשיל של בשר המכוסה מכל צדדיו כבצק (קרעפלי"ך) וכן נוהגין גם בעיר"כ ובהושע"ר, והטעם<sup>38</sup> משום שביו"ט אין שמחה אלא בכשר, והימים הנ"ל שהם ימים טובים רק באיתכסיא, שהם מותרים בעשיית מלאכה, לכן מכסים גם הבשר.

עוד נוהגין לאכול מיני מאפה שיש להם ג' קרנות, לרמז<sup>39</sup> את דברי המדרש "כיון שראה המן שלשה אבות מיד ניתש כוחו, וכתוב וכל קרני רשעים אנדע זו המן תרוממנה קרנות צדיק זה מרדכי".

יש<sup>40</sup> הנוהגין לאכול כליל פורים ובשחרית מאכלי חלב שהדר קבלוה בימי אחשוורוש, והתורה נמשלה לחלב כדכתיב דבש וחלב תחת לשונך.

אות תשמ"ד וליקוטי מהרי"ח עיר"כ ועוד, ועיי"ש עוד טעם בשם זרע קודש כי בשר רומז לדין ובצק שהוא לבן רומז לרחמים ומכסים הדין ברחמים בימים אלו, ופורים כיוה"כ. 39. טעמי המנהגים בשם ס' מטעמים.

## טעם: ומשלוח מנות איש לרעהו

### **מנות אסתר פרק ט הלוי**

והר"ר יהודה בן שושן ז"ל כתב, ומשלוח מנות איש לרעהו כמו שהיה עניינם כאיש אחד להקהל כל אחד עם חברו, היפך איש צר ואויב לשון רמיה האומר עם אחד מפוזר ומפורד... עוד הוסיפו הפרזים על בני שושן ומשלוח מנות וגו' כי זה רומז כי הם באגודה אחת ובאהבה ואחוה ורעות, היפך מה שאמר הצורך מפוזר ומפורד.

### **תרומות סימן קיא הדשן**

**שאלה:** בני אדם השולחים לחביריהם כפורים חלוקים וסדינים וכה"ג, יוצאים די משלוח מנות או לאו.

**תשובה:** יראה דאין יוצאים בהן, דנראה טעם דמשלוח מנות הוא כדי שיהא לכל אחד די וספק לקיים הסעודה כדינא. כדמשמע בגמ' פ"ק (מגילה ז, ב) דאביי בר אבין ורב חנינא בר אבין הוו מחלפים סעודותיהו בהדדי ונפקי בהכי משלוח מנות. אלמא דטעמא משום סעודה היא. ותו נראה דלא אשכחן בשום מקום דמיקרי מנות אלא מידי דמיכלי או דמשתי. וכן דקדק הרמב"ם בלשונו שכתב וחייב לשלוח שתי מנות של בשר או שתי מיני תבשיל או שתי מיני דאוכלים, ונראה דשתיים בכלל אכילה. ובמתנות לאביונים כתב מעות או מיני מאכלים. אלמא דגבי משלוח מנות סבר דווקא מידי דמיכלי.

### שו"ע אורח חיים סימן תכט

(א) שואלים בהלכות פסח קודם לפסח שלשים יום: הגה ומנהג לקנות חטים לחלקן לעניים לצורך פסח...

### משנה ברורה סימן תכט

(א) שואלין בהלכות פסח וכו' - שהרי משה עומד בפסח ראשון ומזהירן על כל הלכות פסח שני

(ב) שלשים יום - ומתחילין מיום הפורים עצמו. ועכשיו נוהגין לדרוש בשבת הגדול ...

**פורים שמח!!!**  
**ממשפתת שווערד**

### 1. חדושי הריטב"א מסכת בבא מציעא דף כד עמוד ב

מתני' ואלו שחייב להכריז מצא פירות בכלי וכו'. פי' וכיון שיש סימן בכלי או בכיס מחזיר הכל דחמור בסימני אוכף מהדרין כדאמרין לקמן (כ"ז א'), ולמאי דקי"ל דמקום הוי סימן מהדרין נמי בסימן מקום כל היכא דלא הוי כעין רקתא דנהרא.

### 2. חדושי הריטב"א (מיוחס לו) מסכת בבא מציעא דף כד עמוד ב

ואילו שחייב להכריז מצא פירות בכלי וכלי כמות שהוא. וכ"ת למה ליה למיהדר תו למיתני כלי כמות שהוא. דמהדרי' בסימני הכלי השתא פירות בכלי קתני ברישא דמהד' בסימן הכלי כלי גופיה מיבעיא דמהדרין בסימנין וכן נמי גבי מעות בכיס וכו'. הא לא קשיא דמעיקרא כי תני מצא פירות בכלי לאו למימרא דבסימן גוף הכלי מהדרין אלא שאומר אלו פירות היה ומהדרין הכלי אגב אותו סי' והדר תני כלי לחודיה שאין בו אותו סימן דמהדרין בסימני גוף הכלי עצמו:

### 3. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת בבא מציעא דף כד עמוד ב

מתני' ואלו חייב להכריז... פירות בכלי. עי' רש"י, ובריטב"א חולק ופי' דהסימן הוא שיש פירות בכלי ולא שיש סימן בכלי כמו שפירש"י, דאם כן שיש סימן בכלי עצמו מאי קאמר בסיפא דמחזיר הכלי בסימנין פשיטא הוא, דהרי ברישא קאמר יתר מזה דאף את הפירות מחזירין עפי"ז, אלא מיירי דאין סימן בכלי אלא הסימן הוי שהיו שם הפירות, ואח"כ קתני ציור אחר דכלי שיש בו סימן. ולרש"י י"ל לתרץ קו' הריטב"א, דמיירי הכא בסיפא שאומר שאיבד כלי עם פירות והמוצא טוען שמצא רק כלי, וסלקא דעתך דאמינא דהוי ריעותא, קמ"ל התנא דמחזירין הכלי.

### 4. תוספות מסכת בבא מציעא דף כה עמוד א ד"ה הא בכובא

הא בכובא וכיתנא - פי' רש"י דמתני' בכובא וכיתנא וקשה דקתני מצא פירות וי"א דכיתנא אקרי פירי כדאמרין (בבראשית רבה /תנחומא/) ויבא קין מפרי האדמה זרע פשתן הביא ודוחק ונראה דמתני' בצנא ופירי דכיון דאין הפירות מחוברים יחד אילו מן הכלי נפלו היה קצת נשאר מהם בכלי אבל פשתן שקשור ביחד יכול להיות שבכלי היה ונפל ור"ח פי' דפריך אמאי דקאמר מקצתן על גבי קרקע חייב להכריז ורמינהו מצא דבר כו' בא בעל סימן ונטל את שלו זכה המוצא במה שבידו היינו מה שבחזק אף על פי שיש בפנים קצת פירות ואפילו בעל כלי אומר שכולן שלו ולפי זה גרס בסמוך הא והא דאשתיירי ביה.

### 5. קצות על חו"מ סימן רסב [ב]

**אמנם קשה דהא קי"ל רוב וקרוב הלך אחר הרוב** וכדאיתא פ' לא יחפור (ב"ב כג, ב) וכתבו שם תוס' (ד"ה רוב וקרוב) דאפי' בקורבה דמוכה אזלינן בתר רובא, **וא"כ מתני' דמצא פירות בצד הכלי אמאי לא אזלינן בתר רובא ואינו של בעל הכלי**. וכן שם במרקוליס דאמרו במקורבות כ"ע לא פליגי דאסורות אמאי לא אזלינן בתר רובא ולא מן המרקוליס הוא. **והנה לפי מ"ש הרמב"ן פ' לא יחפור (ב"ב כד, א) שם ניהא. ע"ש שכתב ז"ל:** אבל עינבי מצנעי, פי' ודאי דמצנעי ואפי' לר' חנינא דרוב וקרוב הלך אחר הרוב אסור, דכי הא לאו קרוב בלחוד הוא אלא במקומו ממש וחזקה כאן נמצא כאן היה וה"ל קרוב ומצוי וליכא למ"ד רוב עדיף עכ"ל. **וא"כ ה"נ י"ל במקורבות למרקוליס תוך ד' אמות לפי רש"י, או תוך אמה לפי תוס', לאו קרוב בלחוד הוא אלא חשיב מקומו ממש וה"ל קרוב ומצוי וה"ה ה"נ במצא פירות בצד הכלי**. ובזה ניהא הא דאמרו במקורבות כ"ע לא פליגי דאסור דהיינו ד' אמות. ובכל מקום קרוב מיקרי עד כמה שמקורב לזה טפי מזה ה"ל קרוב, אלא משום דרוב וקרוב הלך אחר הרוב להכי בעינן ד' אמות בכדי שיהיה מקומו ממש.

### 6. שעורי ר' דוד מסכת בבא מציעא דף כה עמוד א

(קמד) בטעמא דמצא כלי ולפניו פירות, לא הוי דין רוב וקרוב גמ' ורמינהו מצא דבר שאין בו סימן בצד דבר שיש בו סימן, חייב להכריז וכו', לא קשיא, הא בכובא וכיתנא וכו', הא דמהדרי אפיה לגבי פירי וכו'. וכן כתב בשו"ע (סי' רס"ב סעי' י"ט) דמצא כלי ולפניו פירות וכו', אם מראים הדברים שהם של אדם אחד, חייב להכריז.

**והקצוה"ח** שם (סק"ב, הובא לעיל ס"ק קל"ב) הקשה, דהא קי"ל רוב וקרוב הולכין אחר הרוב, כדאיתא בב"ב (דף כג ב) ומבואר שם בתוס' דאפי' בקורבא דמוכח אזלינן בתר רובא, וא"כ אמאי לא אזלינן נמי הכא בתר רובא, ונימא דהפירות אינן של בעל הכלי, ואף על פי שמוכח שהם מהכלי.

**וכתב ליישב לפמש"כ הרמב"ן שם, דהיכא דהוי מקומו ממש ומצוי, לא אזלינן בתר רוב, וה"נ במצא פירות בצד הכלי הו"ל מקום ומצוי ע"ש. אמנם לכאורה כאן לא הוי זה כמו מקום.**

**אכן לכאורה י"ל ביותר, דהכא כיון דהוא ודאי אבד כאן, דהא הכלי ודאי דאבד, ממילא ודאי דיש לנו לתלות דגם הפירות נמי אבד ביחד, ולא חיישינן שמא גם אחר אבד פירות במקום זה. דאע"ג דלעיל (דף**

כב ב) גבי מכריזי מקום, כתבו התוס' דחיישינן שמא גם מאחר נפל, וכן הא חיישינן לנפילה דרבים.

**מ"מ הכא כיון דקרוב הוי בירור דמכאן נפל, אין כאן רוב מברר נגד הקרוב, כיון דלא ידעינן נפילה מהרוב. [דכל הנידון דרוב וקרוב היינו דוקא היכא דידעינן דנפל מרוב, וכן מקרוב נמי נפל, דבזה הוי דין רוב וקרוב דאזלינן בתר בירור של רוב, או כגון דלא ידעינן כלל שנפל לא מרוב ולא מקרוב, דבזה נמי הוי דין רוב וקרוב. אבל הכא כיון דידעינן שזה אבד, ורק דלא ידעינן אם הפירות נמי נפל ממנו, א"כ כיון דלא חיישינן דנפל, והוא הרי חזינן דאבד, ממילא שפיר אזלינן בתר קרוב].**

ועוד דהא כמו שכתבו שם התוס' דהיכא שמכריזי מקום אין לחשוש דאחר נמי אבד במקום זה, כמו כן אין לחשוש דהרוב אבד כאן דע"ז ליכא רוב, וכיון שהוא אבד כאן אבידה, אין לחשוש שגם אחר אבד כאן.

ובאבן - האזל (פי"א מהל' גו"א ה"ז, הובא לעיל ס"ק קל"ב) נמי כתב כן, דיותר מצוי שיפלו הפירות מכלי זה, משיבא איש אחר מעלמא ויאבד שם פירות ע"ש, וע"ע לעיל (ס"ק קל"ב) מש"כ בזה.

#### **7. נחלת דוד על בבא מציעא דף כא/ב**

שם תוס' בד"ה תאנה נמי מידע ידיע. ויש לומר דבדין וודאי דאין לתלות בעוברי דרכים עכ"ד. ויש לדקדק לפי מאי דקיי"ל דהלכה כר' חנינא במס' ב"ב (כג, ב) בשמעתא דניפול דאמר דרוב וקרוב הולכין אחר הרוב, אם כן אמאי הוא הדין באמת לתלות באילן, ואי משום דהאילן קרוב אדרבה טפי אית לן למתלי בעוברי דרכים שהם רובא דעלמא כיון דרוב וקרוב הולכין אחר הרוב. מיהו לשיטת הרמב"ם בעובדא דחצבא דחמרא דאשתכח בפרדיסא דערלה דשרייה רבינא ואמרינן עלה ליימא משום דסבר כרבי חנינא, ודחי שאני חמרא דאי מגניב מיניה אצנועי בגוויה לא הוי מצנועי והני מילי חמרא אבל עינבי מצנועי (שם כד, א), והנה הרמב"ם (בפ"י מהל' מאכלות אסורות הלכה י"ג) פסק דענבי אסורין גם לפי מאי דקיי"ל כר' חנינא. ולכאורה דבריו אינם מובנים, דבגמ' לא אמרינן זה רק לפי מאי דבעי למדחי דלא ס"ל כרבי חנינא, אבל לפי מאי דקיי"ל כר' חנינא למה יהיה ענבי אסורים הלא אית לן למיזל בתר רובא דעלמא, וכן הקשה עליו בפרישה, וכתב ע"ז הט"ז ביו"ד (סי' רצד ס"ק יז) דמשמע ליה להרמב"ם מדקאמר והני מילי כו' דגם לפי האמת קיי"ל הכי, **ואי משום דרוב וקרוב הולכין אחר הרוב הני מילי היכי שלא נמצא במקומו ממש, כגון ניפול הנמצא בין שני שובכות דאזלינן בתר השובך היותר גדול אף דאיך יותר קרוב, היינו משום דנמצא במקום מיוחד לא בשובך זה ולא בשובך זה, אבל ניפול הנמצא בשובך הקטן ממש היעלה על הדעת לומר דנתלי דהוא משובך הגדול משום דאזלינן בתר רובא, דהא ודאי ליתא רק דאמרינן כאן נמצא כאן היה, וה"נ דכוותיה בהך חצבא או עינבי כיון דאשתכחו בפרדיסא ממש לא שייך כאן לומר דניזול בתר רובא רק דאמרינן כאן נמצא כאן היה, ולכך עינבי אסורין אפילו למאי דקיי"ל כר' חנינא, וחמרא דיותר הוא מטעמא דאמרן אם איתא דמיגנבי אצנועי בגוויה לא הוי מצנועי, כן הוא תוכן כוונת הט"ז בתוספת ביאור קצת, וכבר קדמו הרמב"ן בזה:**

#### **8. דבר יעקב מסכת בבא מציעא דף כה עמוד א**

[ב מצא דבר שאין בו סימן בצד דבר שיש בו סימן חייב להכריז - בפשטות הטעם משום שתולים שנפל מהכלי הסמוך לו. ומכל התירוצים של הגמ' להלן יוצא דהיכא שאין הוכחה להפך תולים שהפירות נפלו מהכלי הסמוך לו.

ומקשים הקה"ח [סימן רסב - ב] והמלא הרועים והחת"ס [תשובה אה"ע סימן נז] והאו"ש [סוף הל' גירושין] דקיי"ל [ב"ב כג ב] רוב וקרוב הולכים אחר הרוב וא"כ יש לתלות שנפל מרובא דעלמא ולא מהכלי הסמוך.

א. הקה"ח מתרץ ע"פ הרמב"ן בב"ב שחידש היכא דהוי מקומו ממש אמרינן כאן נמצא כאן היה ואין הרוב עדיף, ורק היכא שודאי בא ממקום אחר, והספק האם בא ממקום קרוב או רחוק אזלינן בתר רובא. ולפ"ז ה"ה הכא שנמצא ליד הכלי חשיב מקומו ממש, אבל לפי הרא"ש שסובר שאפ' במקומו ממש אמרינן רוב עדיף הדרה קושיה.

החת"ס [שם ד"ה אמנם] כתב שגם לפי הרמב"ן קשה, כיון שפירות הנמצאים סמוך לכלי אינו נחשב למקום הכלי אלא רק קרוב לכלי.

ב. הנה"מ [סימן רסב - ו] מתרץ ע"פ התוס' [לעיל כב: ד"ה אי] שכתבו שמי שאומר שהחפץ שלו [ואין לו סימן] אינו חשוד לשקר [דמנא ידע שנאבד חפץ כזה], אלא דחיישינן שגם מאדם אחר נפל חפץ כזה, ולכן הכא כיון שהוא נאמן שהיו לו פירות בכלי, תולים שפירות אלו היו בכלי ולא חיישינן לחשש רחוק שפירות אחרים היו בכלי, [ואין זה משום קרוב אלא משום שאין לחשוש לפירות אחרים].

ג. המלא הרועים מתרץ דרוב בני אדם אינם מאבדים מה שיש להם, וא"כ איכא רובא שלא נפל מרובא דעלמא, ולכן אזלינן בתר קרוב. המלא הרועים מקשה על תירוצו, דמ"מ כיון שיש מיעוט אנשים שמאבדים חפציהם, והם רוב נגד אותו אדם שטוען שהיו שלו, אכתי הוי רוב נגד קרוב.

ד. הנחלת דוד [כא ב] לתד"ה תאנה] תירץ דהכא הוי קרוב ומצוי, דכלי ולפניו פירות מצוי יותר שהפירות נפלו מהכלי, וקרוב ומצוי עדיף מרוב. עיין לעיל כא: אות כב.

ה. האו"ש [סוף הל' גירושין] מתרץ שסתם אדם שומר חפציו ואינו מאבדם, ואם חפציו נופלים ממנו מרגיש בכך, ואינו שכיה שתהיה נפילה בלי שירגיש, וכיון שנודע לנו בודאי שזה האיש שנתן סימן לכלי היתה ממנו נפילה, ואם הפירות ממנו היתה רק נפילה אחת, ואם נתלה ברובא דעלמא היה עוד מקרה [לא שכיה] של נפילה, לכן כיון שנפילה אינו מצוי אין ללכת אחר רובא דעלמא לחדש דבר שאינו מצוי.

ו. הקה"י [ב"ב סימן טו] מתרץ [כעין סברת הנה"מ] דדוקא היכא דלא ידוע שהיה כאן מהקרוב, תולים שהיה מהרוב ולא מהקרוב, אבל הכא שאנו מאמינים לבעל הכלי שהיה לו פירות, וא"כ היה פה מהקרוב, אין אנו מסתפקים לומר שהיה כאן עוד פירות והפירות שלפנינו הם מהרוב.

ז. החת"ס מתרץ ע"פ הפנ"י [הנ"ל כג: אות טו] שהקשה למ"ד ברי ושמא ברי עדיף למה בעינן באבידה סימנים כדי להחזיר לבעלים הרי גם בלי סימנים יתנו לזה שטוען שברוי שהיו שלו.

החת"ס [שם] והקו"ש [ח"ב סימן ה] מקשים שבאבידה כיון שאין מוחזק לכו"ע ברי עדיף [כמש"כ הרמב"ן ב"ב לד] ולכו"ע קשה למה בעינן סימנים.

הפנ"י מתרץ שהמוצא טוען שנפל מרובא דעלמא ולא מהני ברי נגד רוב, ואף שלא הולכים בממון אחר הרוב היינו להוציא ממוחזק, אבל הכא ליכא מוחזק. ולפ"ז מתרץ החת"ס דקרוב עדיף מרוב, דכיון שמצטרף לקרוב טענת ברי, הוי קרוב וברי עדיף מרוב.

## 9. דבר יעקב מסכת בבא מציעא דף כה עמוד א

ג] מצא דבר שאין בו סימן בצד דבר שיש בו סימן חייב להכריז - בפשטות הטעם משום שתולים שנפל מהכלי הסמוך לו. ומכל התירוצים של הגמ' להלן יוצא דהיכא שאין הוכחה להפך תולים שהפירות נפלו מהכלי הסמוך לו.

וכתב הקה"ח [סימן רסב - ב] דלא נתבאר בפוסקים מה שיעור הקורבה לכלי כדי שיהיה נראה שהוא מן הכלי. ומדמה הקה"ח לגמ' [ע"ז נ א] לגבי אבנים שנמצאו ליד מרקוליס, שיטת רש"י שתוך ד' אמות מיקרי קרוב, ושיטת התוס' שתוך אמה מיקרי קרוב, וה"ה הכא תוך ד' אמות [ולפי תוס' תוך אמה] לכלי מיקרי קרוב. הנה"מ [סק"ה] דוחה דשאני מרקוליס שזורקים לו אבנים, ומחמת הזריקה נופל למרחוק, אבל הכא פירות שנשפכו מהכלי אין שיעור של ד"א, אלא השיעור כפי האומד שהיו יכולים ליפול מהכלי ולהתפזר, ותלוי בסוג הפרי, דיש פרי עגול שמתגלגל יותר מפרי שאינו עגול.

וכתב בש"י ר' שמואל [סימן כח] דלפי מש"כ הקה"ח ע"פ הרמב"ן [הנ"ל אות ב] שהכא אזלינן בתר קרוב כיון דהוי מקומו [שאז אומרים כאן נמצא כאן היה], י"ל שתלוי בשיעור ד"א, דכל שהוי תוך ד"א הוי מקומו.

## 10. ריטב"א על בבא מציעא דף כה/א

זכה הלה בדבר שאין בו סימן. ולא הוי יאוש שלא מדעת דמסתמא כבר ידעו בעלים של פירות ונתייאשו קודם שבאו לידו של זה כל היכא דהוי מילתא דיקיר וכיוצא בו:

## 11. תוספות מסכת בבא מציעא דף כה עמוד א ד"ה שמעת מינה

שמעת מינה מנין הוי סימן - אף על גב דפשיטא ליה לעיל מדמשקל הוי סימן מדה ומנין נמי הוי סימן בעי לאוכוחי הכא ממתני' ולעיל (דף כד.) נמי דקתני אבל מצא שנים חייב לא קאמר ש"מ מנין הוי סימן (דלא אלימא ליה ברייתא למפשט מינה) אי נמי דמצי למדחי דמנין וחרוזא הוי סימן.

## 12. דבר יעקב מסכת בבא מציעא דף כה עמוד א

ח] שמעת מינה מנין הוי סימן תני צבור פירות שמעת מינה מקום הוי סימן תני צבורי פירות - מבואר בגמ' שצבור אחד של פירות אינו סימן מצד המנין, ורק אם יש כמה צבורי פירות הוי מנין הצבורים סימן. ומקשים הריטב"א והשטמ"ק בשם גליון תוספות למה בציבור אחד אין מנין הפירות סימן. וכן מקשה הפנ"י.

א. הגליון תוס' מתרץ דפירות איירי בחיטין וכיוצא בהן שלא שייך בהם מנין.  
ב. הפנ"י מתרץ דלא שייך סימן במנין הפירות עצמם, משום שסתם פירות אינם דבר שבמנין, ואין מנינם ידוע לבעל הפירות, ורק מנין הצבורים ידוע לבעל הפירות. עוד תירץ הפנ"י שהיה מנהגם שיהיה בכל צבור מספר קבוע של פירות ולכן אין המספר סימן.  
ג. הריטב"א מתרץ שבחד צבור דילמא דרך נפילה נפל, וכל שבדרך נפילה אין מנין סימן. עוד תירץ דאם גרסינן צבורי על כרחך דמנין הוי סימן [דאל"כ לינקוט צבור], אבל אם קתני צבור אפשר לומר שמקום הוי סימן ולא מנין, ואפשר שמנין הוי סימן.  
התורא"ש מקשה לפי התירוץ שגרסינן צבורי פירות ה"ה שגרסינן צבורי מעות, וקשה דגם בציבור אחד של מעות איכא סימן כגון אם עשוין כמגדלין. ותירץ איידי דתנא צבורי פירות תנא נמי צבורי מעות.

## 13. מהר"ץ חיות מסכת בבא מציעא דף כה עמוד א

א"ר יצחק מגדלאה והוא שעשוין כמגדלין. נ"ב הרבה אמוראים אם לא נזכרו דבריהם בבית המדרש רק בהלכה אחת היו מכנים שמם בביהמ"ד בתואר שם הלכה הזאת כמו (ברכות נג ע"ב) ר' זהומאי אומר כשם שמזוהם פסול לעבודה כך לברכה הנה ג"כ נקרא ע"ש הלכה שלו שאמר הדין במזוהם שפסול לברכה וכן בכאן ר' יצחק אמר האוקימתא והוא שעשוין כמגדלין לכן נקרא בביהמ"ד בשם מגדלאה וכן מצינו בירושלמי פ"ק דמגילה ואליהו מקריב באיסור במות א"ר שמלאי דיבורא ובדברך עשיתי ע"ש הרי נקרא ר' שמלאי דיבורא מפני שהביא ראיה מקרא דובדברך עשיתי וכן בתנחומא ומדרש פ' מטות כל הרים שבמקרא הרים הם וכאן א"ר אבא רומניא לשון רוממת ע"ש במפרשים וזה אמת:

## 14. נחלת משה

ורי יוחנן אמר אפי' של מלך אחד נמי מכריז וכו'. לכאורה קשה איך ר' יוחנן פליג על הצרייתא דתניא עשוין כמגדלים חייב להכריז דמשמע דאם אינן עשוין כמגדלין אינו חייב להכריז. והנה איתא בהגהות הגר"א דהרמב"ם סובר שר' יוחנן אינו חולק על ר' יצחק מגדלאה אלא ר' יוחנן מפרש דג' מטבעות זו ע"ג זו נמי קרוין מגדל ולא ממעטינן אלא משלחפי שלחופי וחולק על ר' חנינא שסובר דדוקא ריחא חתאח ומליעא עילויה קרוי מגדל, ולפי"ז אתי שפיר דלא קשה מהצרייתא על ר' יוחנן אצל מרש"י ד"ה והוא שעשוין וכו' משמע דלית מאן דפליג דמגדלין היינו ריחא חתאח ומליעא עילויה וא"כ ר' יוחנן שסובר דג' מטבעות זו ע"ג זו ג"כ חייב להכריז פליג על ר' יצחק מגדלאה וא"כ יחי קשה מהצרייתא על ר' יוחנן וי"ל דר' יוחנן סובר שממחיתין דקתני ג' מטבעות זה ע"ג זה משמע שאם הם זה ע"ג זה אפי' אינן עשוין כמגדלין חייב להכריז והמשנה חולקת על הצרייתא שסוברת דעוין שיכו עשוין כמגדלים, וסובר ר' יוחנן כמו המשנה.

**15. הערות הגר"ש אלישיב מסכת בבא מציעא דף כה עמוד א**

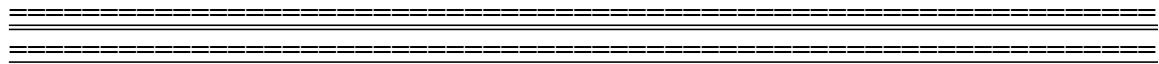
ור' יוחנן אמר אפילו של מלך אחד נמי מכריז. בפשטות חולק על ר' יצחק מגדלאה. וכן פירשו הראשונים. והרמב"ם מפרש שלא חולק על ר' יצחק מגדלאה אלא על ר' חנינא, ע' הגר"א בהגהות הדין כאן.

**16. נחלת משה**

מאי מכריז מנין פירש"י כך וכך מטבעות מלאתי וזה צא  
ונתן סימן זו ע"ג זו מלאתס עכ"ל. | לכאורה בשלמא  
לר' יוחנן דגם צזו ע"ג זו מכריז אתי שפיר דאס האובד  
אומר שהיו כמגדלין או שהיו זו ע"ג זו הוי שפיר סימן חבל  
לר' יצחק ור' חנינא דאינו חייב להכריז אלא"כ עשין כמגדלים  
אל"כ איזה סימן זה שהאובד אומר שהיו כמגדלים הא כל  
אחד מצין בעלמא שהיו כמגדלים דאל"כ לא הוי מכריז | וי"ל  
דאמרינן לקמן דבעשויין כסולס או כאצני צית קוליס חייב  
להכריז ואל"כ הוי שפיר סימן דאל"כ לדעת אס כס הוי  
עשיין כמגדלין או כסולס או כאצני צית קוליס.

**17. רמב"ם יד החזקה הלכות גזלה ואבדה פרק טו**

(יב) מצא פירות מפוזרין במקום הגרנות אם היו קב בתוך ארבע אמות או ביתר על ארבע אמות הרי אלו שלו מפני שאין הבעלים מטפלתן באסיפתן היו מפוזרין בפחות מארבע אמות לא יגע בהן שמא הבעלים הניחום שם היו כמו חצי קב בשתי אמות או קבים בשמונה אמות או שהיה הקב משנים ושלושה מינין כגון שומשמיין תמרים ורמונים כל אלו ספק לפיכך לא יטול ואם נטל אינו חייב להכריז:



**18. תוספות מסכת בבא מציעא דף כה עמוד ב ד"ה כאבני בית**

כאבני בית קוליס - מכאן אר"ת דאין שם ע"ז מרקוליס אלא קוליס כדאמרינן הכא והא דקרי ליה בעלמא מרקוליס היינו חילוף קילוס דהם קורים קילוס לשון שבח וחכמים החליפו לגנאי לשון לעג וקלס (תהלים מד) ומר הוא חילוף כמו מר דשחוטה דפרק גיד הנשה (חולין דף צד.) ומר דפרזלא דהגוזל בתרא (ב"ק קיג:).

**19. רמב"ן על בבא מציעא דף כה/ב**

הא דתניא אין סימן למטבע. נראה דה"ק אין סימן בצורת מטבע להפריש בין דינר לדינר ממטבע אחד לפי שהרבה מהן נטבעות במטבע אחד וכולן דומות זו לזו אבל אם נתן בה סימן נסדקה היא בכך וכך מחזיר, ומה שאמר רבינו ז"ל דאמרי' דילמא אפוקי אפקה, תפתר בשמו כתוב עליה דאע"ג דודאי ידיעא מילתא דדידיה הות חוששין שמא הוציא את זו ומאחר נפלה והוא אבד אחרת כיוצא בה והרי היא כדבר שאין בו סימן, הא לאו הכי אין חוששין כשם שאין חוששין למכירה במציאה אחרת וכדבעינא לפרושי קמן:

**20. ריטב"א על בבא מציעא דף כה/ב**

ולא עוד אלא אפילו שמו כתוב עליה [וכו'] לפי שאין סימן למטבע. יש מפרשים לפי שהרבה טובעין במטבע אחד, ואינו נכון. ואחרים פירשו דחיישינן שמא הוציאה, וכך היא במקצת הנוסחאות בגמרא, דאמרינן אפוקי אפקה ומאיניש אחרינא נפל. כלומר דחיישינן שמא הוציאה וכששמע המכריז אמר בלבו שנפלה מתברו ובא הוא ונותן סימניה. ויש מקשים א"כ כל אבידה דעלמא ניחוש למכירה או למתנה ואפילו נתן סימניה או עדים שהיא שלו לא נחזיר שמא מכרה או נתנה, וי"ל דמעוה להוצאה קיימי ואיכא למיחש

שמה הוציאם, אבל למכירה לית לן למיחש שאין לנו להוציא ממון מחזקת בעליו א"כ בדבר העומד לימכר כתבית רשומה אחר שנתפתחו האוצרות וכדאיתא לעיל, ועוד דשאני הכא שהוא יודע שאין לאחרים מטבע כיוצא בזה שטבוע על שמו, והרמב"ן פירש דהכא לא חיישינן שזה לא אבד כלום ומיד חברו נפל שנתנה לו ואמר עכשיו סימנין בדדמי, דלהא ליכא למיחש כי מנין זה יודע שנפלה מיד חברו, אלא הכא הכי אמרינן כי אע"פ שהמטבע הזה טבעו זה עתה על שמו שהוא סימן שלו כיון שהמעות להוצאה עומדים אין כאן סימן, ואפי' תימא שנפלה לו סלע אני אומר שנפלה ג"כ לאחרים ואין כאן סימן שזו היא שלו, סוף סוף כיון שהמטבע הוא יוצא דבר שאין בו סימן הוא ואע"פ שהמטבע טבוע מחדש ועל שמו, והיינו דקאמר שאין סימן למטבע, וזה הנכון:

## 21. נחלת משה

אפי' שמו כתוב עליה לא אמר כלום וכי דילמא אפוקי אפקה וכו'. לכאורה קשה איך אפשר למיחש שהוא שקן שהוא לא אינד את המטבע הזאת אלא הוא מסר את המטבע לאחר והשני אינד אותה וכלא חס הוא שקן מאיפס הוא יודע שהשני אינד בדיוק את המטבע הזאת שרשם שמו עליה ואם נאמר דחיישינן שמה שמע מהשני שאינד

## 22. הערות הגר"ש אלישיב מסכת בבא מציעא דף כה עמוד ב

ואם נטל לא יחזיר. [1] רש"י פי' שא"י להחזיר דהא ליכא מאן דיהיב סימנא, [2] והראשונים פי' דאסור להחזיר במקום שמצא. והביא בתוס' מהירושלמי, מעשה רב שרב אבא בר זבדא מצא ולקח ושאל את רב וא"ל שלא עשה כדון, ומ"מ לא יחזיר במקום הראשון שמה הבעלים חזרו ולא מצאוהו. ולכן הר"ן והראשונים מפרשים שמדובר בגמ' ובירושלמי כשהביא כבר החפץ לביתו, אך אם עדיין נשאר עם החפץ במקום, הרי זה יחזיר במקום, דהא רואה הוא שלא חזרו עדיין הבעלים לשם. אך תוס' מפרשים בכל גוונא, דאף שנשאר במקום, מ"מ לא יחזיר. ומבארים שבספק הנוח, מספק יש עליו חיוב השבת אבידה, וכשהגביה נעשה שומר אבידה, דיתכן שיתברר מיהו הבעלים. ולכך אסור להוציא החפץ מתח"ל בלא שמירה.

## 23. דבר יעקב מסכת בבא מציעא דף כה עמוד ב

[1] כל ספק הינוח לכתחילה לא יטול ואם נטל לא יחזיר - יש בראשונים ד' שיטות.  
א. רש"י מפרש לא יחזיר לבעלים כיון שליכא דיהיב סימן. רש"י [להלן לז ב] מוסיף שלא ישיב לבעלים עד שיביא עדים. התוס' מקשים פשיטא מאי קמ"ל.  
ב. רוב הראשונים [הרמב"ן, הרשב"א, הריטב"א, הר"ן והנ"י] מפרשים לא יחזיר במקום שנטל. ומיירי כשנטלו והולכו לביתו וחיישינן שבינתיים חזרו הבעלים ולא מצאו מה שהניחו שם, והוי אבידה שהבעלים התיאשו מיניה, והמוצא אינו קונה כיון שבא לידי באיסורא. ולפי שיטה זו אם לא זו משם וראה שהבעלים לא באו, יכול להחזיר האבידה במקומה. והטעם מבואר בראשונים דספק הינוח לא חשיב אבידה, דאם נפל מהבעלים, הבעלים התיאשו, ואם הבעלים הניחו שם, אין זה אבידה כיון שמונח במקום המשתמר.  
ג. התוס' והרא"ש מפרשים שמירי אפ' לא זו מהמקום, מ"מ שמה הבעלים שכחום וע"י שנטל נעשה ספק שומר אבידה, ומש"ה לא יחזיר למקום שהיה מונח אלא צריך לשומרו עד שיבואו בעלים.  
ד. שיטת הרמב"ם [גזו"א טו - א] דאם נטל והיה דבר שאין בו סימן זכה בו ואינו חייב להחזירו. וכתב הרמ"ך בשיטה שהרמב"ם פירש אינו חייב להחזיר לא למקומן ולא לבעליהם. הראב"ד משיג דאינו מחזור שיזכה לעצמו אלא יעמוד בידו עד שיבא אליהו.  
הראשונים [המ"מ, הרמב"ן והרשב"א] מקשים היאך יזכה הרי הוי ספק אם הבעלים התיאשו [דהוי ספק הינוח]. ואפ' בודאי יתיאשו בסוף, מ"מ הא בא לידו קודם יאוש וא"כ באיסורא בא לידה.  
הגר"א [סימן רס - כד] מבאר דהרמב"ם לשיטתו שס"ל תקפו כהן אין מוציאים מידו, ושאר ראשונים שחולקים לשיטתם שס"ל תקפו כהן מוציאים מידו. ומבאר בשו"ר שמואל [ב"מ סימן ל - ג וב"ב יט. אות



טז] דבספק הינוח יש ספק האם הבעלים התיאשו, ואם נטל הוי תפיסה שלפי הרמב"ם אין מוציאים מידו. וכתב הגר"ש דיש לחלק שדוקא היכא שהספק למי שייך הממון מעיקרא, מהני תפיסה של זה שטוען שתופס ממון שהוי ממון דידיה מאז ומעולם, אבל כאן באבידה אף אם יתפוס יזכה בה רק מעכשיו, ולפיכך אסור לו לתפוס, ואם תפס לא מהני תפיסתו.

**הש"ך / סימן רס - כו' מתרץ דהרמב"ם סובר דיאוש שלא מדעת שלא הוי יאוש היינו שחייב להחזיר אם נתברר מי הבעלים, אבל כל זמן שלא נתברר מי הבעלים יכול להשתמש בחפץ ולעשות בו כרצונו.**  
הנה"מ [ס"ק יג] מקשה למה יהיה רשאי להשתמש בדבר שאינו שלו.

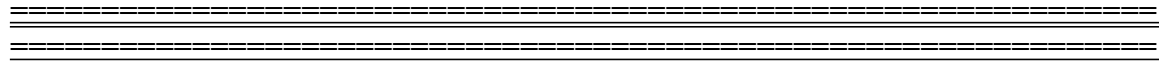
## **24. דבר יעקב מסכת בבא מציעא דף כה עמוד ב**

יח] **אבידה מדעת היא - הרמב"ם והטור נחלקו האם אבידה מדעת הוי הפקר.** הרמב"ם [גזילה יא - יא] כתב, המאבד ממנו לדעת אין נזקקין לו, כיצד השליך כיסו ברה"ר, אף על פי שאסור לרואה ליטול לעצמו מ"מ פטור להחזיר שנאמר אשר תאבד פרט למאבד לדעתו. הטור [סימן רסא] כתב הזורק כיסו לרה"ר הוי אבידה מדעת שהוי הפקר וכל הקודם זכה. השו"ע [רסא - ד] פסק כמו הרמב"ם והרמ"א מביא שיטת הטור.

**הגרנ"ט [ב"מ סימן קנב] מבאר המחלוקת ע"פ מה שיש לחקור בענין אבידה שחייבה תורה בהשבה, האם הגדר שאבידה הוי ממון בעלים ועוברין עליו בלא תגזול, והתורה הוסיפה עוד מצוה של השבה, או דממון שנאבד אינו ממון בעלים, דע"י האבדה נאבדה בעלותו על הממון, אלא שחייבה תורה בהשבה ועי"ז נשארה בעלותו בממון, ולכן היכא שליכא השבה כגון באבידה מדעת הוי הפקר.** הרמב"ם למד כצד א' ולכן סובר שאבידה מדעת אינה הפקר, והטור למד כצד שני שכיון שליכא מצות השבה הוי הפקר.

הש"ך [סימן רסא - ג] מוכיח שאבידה מדעת הוי הפקר מהגמ' כאן לגבי אשפה שאינה עשויה לפנות שאומרת אבידה מדעת היא, והיינו דהוי הפקר והיא שלו. וצ"ב מה הראיה שכוונת הגמ' שהוי הפקר, הרי אפשר לבאר קושית הגמ' אמאי מכריז הרי ליכא חיוב השבה.

וכתב הש"ך שלפי הרמב"ם צריך לחלק שאין אבידה מדעת דב"מ כמו שאר אבידה מדעת, וזה דחוק שאין פירושו של זה כמו זה. גם המחנ"א [זכיה מהפקר ו] מקשה על הרמב"ם מסוגיה דב"מ [לעיל כא: אות ט], ומבאר שיש חילוק בין הזורק כיס לרה"ר שאינו הפקר כיון שיש בו סימן, לבין ההיא דאשפה שאין בו סימן ולכן הוי הפקר. וכן חילקו הנה"מ [סימן רסא - א] ותרוה"כ [סימן רסא - ד] שהזורק כיסו לרה"ר כיון שיש בו סימן אינו מתיאש ממנו ואינו מפקירו, אבל היכא דאין סימן מתיאש ומפקירו.



## **1. בבא מציעא דף פד/א**

יומא חד הוה קא סחי רבי יוחנן בירדנא חזייה ריש לקיש ושוור לירדנא אבתריה אמר ליה חילך לאורייתא אמר ליה שופרך לנשי אמר ליה אי הדרת בך יהיבנא לך אחותי דשפירא מינאי קביל עליה בעי למיהדר לאתויי מאניה ולא מצי הדר

## **1. ספר פחד יצחק, פורים, ענין לב: א**

מהנעשה בסעודות פורים אצל חז"ל אנו יודעים כי קם רבה ושחטיה לר' זירא. והנה פירושו של גמרא זו בשאר ימות השנה אינו נוגע לנו היום, אבל היום אנו תופסים את הענין על דרך זה: **בשעת שמיעת עשרת הדברות פרח נשמתו של ישראל על כל דיבור ודיבור, עד שהוריד הקב"ה טל של תחיה.** והמכוון בזה היא, כי לעולם זהו הכלל בקבלת התורה וקליטתה לתוך עצמיות הנפש, שאין היא באה אלא מתוך חידוש החיות אשר באדם. כלומר, **חיות הנפש המקבל את דברי התורה צריכה להיות חיות חדשה הבאה במקומה של החיות הקודמת.** והיינו שעל כל דיבור ודיבור פרוח נשמתו, והחיות נקנית בחליפין. והרי על מתן תורה דהר סיני עדיין היתה קיימת מודעה רבה לאורייתא. **אלא דהדר קבלה בימי אחשורוש, לכן ענין זה של חילפי החיות נמצא הוא גם בהקבלה דבימי אחשורוש. וקם רבה ושחטיה לר' זירא.** כמובן שאין לנו שום שייכות למדרגות כאלו, אבל לכל הפחות במקום החיות נשתדל לקיים זה במקצת בנוגע לכח הדעת. נעסוק בעבודת היום מתוך התחדשות הדעת, נעסוק בעבודת היום בכחה של הדעת הרוממה הנולדת מחדש, אחרי שהדעת הרגילה והמצויה חלפה הלכה לה. חייב לבסומי עד דלא ידע!